

Haggadah Insights 5775

Rabbi Shmuel Silber

www.rabbisilber.com

1. הגדה של פסח

This was the bread of affliction ⁵	הא לחמא עניא,
which our ancestors ate	די אכלו אבותינו
while they were enslaved in Egypt.	בארץ מצרים.
All who are hungry—let them come and eat,	קלדיקסין ייתי ויכול,
all who are in need—	קלדיקסין
let them come and join us for the Pesach Seder.	ייתי ויסקח.
For the present we are here,	השתא קמא
but next year we will be in Eretz Yisroel.	לשנה תבא בארץ ישראל.
For the present we are still in servitude,	השתא עבדי
but next year we hope to be truly free men.	לשנה תבא בני חורין.

2. הגדה של פסח שיח הגריד (יט)

שאיננו עבדים אלא בני חורין, שאנו
מבטיחים אורחים.¹

א. ט) כל דכסין ייתי ויכול * יש לעיין
למה מתחילים את ההגדה בהא לחמא
עניא העוסקת בהכנסת אורחים, דזה ודאי
דמצות הכנסת אורחים מצוה גדולה היא,
אבל לכאורה אין לה ענין להגדה. ועיין
בתענית (דף כ') דרב התנא בכל יום כי
הוה כריך ריפתא היי אומר כל מאן דצריך
ליחי וליכול, ולא רק כליל הסדר.

ב. תראה לומר דהנה עבד אינו יכול
להכניס אורחים, דהא קי"ל (פסחים דף
פ"ח:) מה שקנה העבד קנה רבו, ואין
לעבד נכסים וגם אין לו בית, ולכן מתחילים
את ההגדה בהכנסת אורחים ואומרים כל
דכסין ייתי ויכול, דזהו דרך חירות, להראות

3. הגדה של פסח דברי אהרן (יז)

השתא הכא לשנה הבאה כו'. מקשיין על הכפל. ויש לומר כי אין מספיק מה דאמר לשנה הבאה בארץ ישראל, דהרי עכשיו
אנו יכולין גם כן להיות בארץ ישראל ולא זה העיקר, ועל כן אמר לא שנהיה בגלות בארץ ישראל, אלא השתא עבדי
לשנה הבאה בני חורין.

"השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין"

"כל ישראל ערובין זה בזה"

- א.** אחר מסדרי ליל הפסח ערכתי בחיל האוויר, עם למעלה מאלף משתתפים. קראתי את ההגדה — "הא לחמא עניא" בארמית, ותירגמתי אותה לעברית, והנה קם טייס צעיר, נמבקש לשאול, שאלה: "כבוד הרב, אני שמעתי את התרגום של "הא לחמא עניא" מפניך, נדמה לי שאבד הכלח על כל הנוסח הזה, נדמה לי שהטקסט הזה הוא פשוט לא מדובר אלינו. תראה, "השתא הכא השנה פה לשנה הבאה בארץ ישראל", מה זה לשנה הבאה בארץ ישראל? אני צבר, כל החיים שלי אני בארץ ישראל! "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין", מה פתאום "השתא עבדי"? אני נולדתי כבר בתוך המדינה, אף פעם לא הייתי אחר מאשר בן חורין!"
- ב.** השבתי לו: הבט, באוזני שמעתי את מורי ורבי הרב שך בישיבת פוניבז', את רבי אליהו לופיאן בישיבה בזכרון יעקב, ואת רבי שלמה זלמן אויערבך בישיבת קול תורה, ביום הכיפורים, היום הקדוש ביותר של השנה, כשבודאי צריך לומר אמת ורק את האמת — דבר שהם הקפידו עליו כל ימות השנה — ואני שמעתי כמו אוזני אותם עומדים ומכים "על חטא" ואומרים רשימה של ארבעים וארבעה חטאים נראים האחד יותר מהשני — "על חטא שחטאנו לפניך" בזה ובוזה ובזה, כפי שמופיע במחזור של יום הכיפורים לפי סדר כפול של א"ב. כשאתה מסתכל על זה באופן אובייקטיבי אתה משתאה, איך הם יכולים לומר דברים כאלה? חלקן עבירות שעליהן נאמר יהרג ואל יעבור, הלא כולנו יודעים שהם לא עברו את העבירות האלה? או התחלתי לחשוב: בדורות קדמים, עמד הבעל שם טוב ועמד הגאון מוילנא, עמדו כל גדולי הדורות ואמרו "על חטא שחטאנו לפניך" — וכי הציאו מפיהם, חלילה, דבר שהוא לא אמת?
- ג.** התשובה היא: הם לא חשבו רק על עצמם! לא כל הזמן "אני" ו"אני" ו"אני"! צריך לחשוב על הזולת, צריך לחשוב על כלל ישראל, כי כל ישראל ערבים זה בזה. כאשר הצדיקים הללו ביקשו "סלח לנו מחל לנו כפר לנו, על חטא שחטאנו לפניך", הם חשבו על הכלל, הם לא חשבו על עצמם!
- ד.** כך הדבר — המשכתי ואמרתי — בנוסח הזה של ההגדה. אני צריך תמיד לחשוב על עצמי? "אני צבר, אני נולדתי בתוך המדינה"? מה עם אחי ואחיותי, אלה הנמצאים עכשיו מעבר למסך הברזל — זה היה עוד לפני נפילתה של ברית המועצות וקריסת המסך — מה עם אחי ואחיותי בארצות אסיה ואפריקה, שהיו מאד מאד רוצים להשתחרר מהעול שם ומן הגלות שם ולבוא הנה? הם לא יכולים לומר זאת כי אין להם ליל סדר, אין להם מצות ויין, אין להם הגדה של פסח, ואין להם אפילו את הידע. בוא נהיה להם לפה. נפסיק לחשוב כל הזמן על עצמנו, נתחיל לחשוב גם על הזולת, ונאמר פה אחר בשם כולם: "השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל".